

13.

ACC. N:R M. 16615:1-9.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Lars P. Andersson & Leif Emanuelson*
 Härad: *Härjedalen* Berättare: *Hans Nilsson, Kamalg. 35*
 Socken: *V. Lallerup* Berättarens yrke: *f. d. tvärdgårdsmästare*
 Uppteckningsår: *1965-1966* Född år *1883 i V. Lallerup*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Grav i LMF 196 s. 1-9.
(a - i)

LMF 196

Skriv endast på denna sida.

M. 16615.

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folklivsforskning vid Lunds universitet

Ifylles av uppgiftslämnaren

Berättarens namn: Hans Nilsson
" födelseår: 1883
" födelseort: Sallerup
" yrke: Trädgårdsmästare

Makes/makas namn: _____
" födelseår: _____
" uppväxtort: _____
" yrke: _____

Faders namn: Nils Andersson
" födelseår: 1856
" uppväxtort: Kävlinge
" yrke i staden: _____
" yrke före ev. inflyttning till staden: Torpare

Moders namn: Kerstin Andersson
" födelseår: 18~~5~~54
" uppväxtort: Sallerup
" yrke i staden: _____
" yrke före ev. inflyttning till staden: _____

Farföräldrars yrke: _____

Morföräldrars yrke: Lantbrukare

Antal syskon: Tre (3)

16615:1.
ACC. N:R M. 126 a

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Fadern var torpare i Sallerup. Arbetet var relativt hårt. Det började ca. 5 f.m. och slutade ca. 19 e.m. Arbetsda gen skifta de något efter årstiderna. Sommaren längre, vintern kortare. Arbetet pågick dock hela året. Det bestod av krea tursskötsel, plöjning och övriga jordbrukssysslor. Egna arbetsredskap fanns. Inkomsterna räckte till för familjens behov. Skördefester förekom, där grannarna samlades för att äta, dricka och ha trevligt. Någon enstaka gång åtog fadern sig extra jordbruksarbete. Modern hade ej arbete utanför hemmet, utan hon skötte själv alla hemmets hushållsbestyr. Mjölknig på morgonen, matlagning, städning, bäddning osv. Modern saknade möjligheter till förvärvsarbete. Efter konfirmationen tjänstgjorde alla syskonen hos en morbroder, vilken ägde en trädgårdsanläggning. Arbetsda gens längd: 6 f.m. - 19 e.m. Betalningen, 50 öre/dag, fick syskonen själva behålla för inköp av bl.a. kläder. Inget särskilt arbete ansågs lämpligt eller mindre lämpligt för barn. Man fick ta vad som fanns. Inga speciellt återkommande sysslor förekom i hemmet.

16615:2.

ACC. N:R M. LUF 126 b

Familjen bodde i Sallerup i ett torp bestående av en stuga och ett stall. Huset hade en våning och där bodde fem personer. Huset var byggt 1877 eller 1878. Senare tillbyggdes en loge. I huset fanns ett rum, två kamrar samt kök. Kamrarna användes till sovplatser. Ingen skillnad efter olika årstider. Gästerna mottogs i rummet, där barnen också fick vistas. Föräldrarna var glada nöjda med bostaden eftersom de var glada att ha tak över huvudet. Sängarna fanns i kamrarna och bord, stolar samt en utdragssoffa i rummet. Möblerna var köpta av bysnickaren. På väggarna fanns några tavlor och på golvet låg några trasmattor. Vid besök och festliga tillfällen sandades rums och köksgolvet. Detta bruk förekom även hos andra familjer. Även möbleringen var ungefär lika i andra hem. Inga möbler ansågs vare sig särskilt fina eller enkla. Fjäderbolster var de vanliga sängkläderna. Bostaden uppvärmdes med kolkamin. Köksspisen bestod av bakugn och kokringar. Man använde huvudsakligen ved till spisen. Belysningen bestod av fotogenlampor och talgljus. Inga särskilda regler fanns beträffande belysningen.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

16615:3.

ACC. N:R M. LUF 126 c

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Den dagliga kosten bestod av bröd, sill, potatis, fläsk, ärt-eller kålsoppa, ost, smör, skinka. Inga speciella maträtter vissa veckodagar. Mjök förekom vid alla måltider. Kaffe till frukost och på eftermiddagen. Lever o.dyl. förekom vid slakt. Ingen motvilja fanns mot denna form av mat. Vanligaste fisk-sorterna var sill och torsk. Ingen motvilja mot fiskar såsom makrill och ål. Kål, gurka, ärtor, morötter, rödbetor var de vanligaste använda grönsakerna. Tomater användes ej på grund av motvilja. De kom i bruk omkring 1910-12. Apelsiner köptes någon gång. Varorna köptes i hökeriet eller av någon ambuleraande sillhandlare. Färdiglagad mat köptes ej. Allt bröd bakades hemma. Grovt bröd och vetebröd förekom. Öl bryggdes ej hemma. Slakt av grisar förekom i nov. och dec. Höns förekom för eget bruk. De gick fritt, logerade hos grisarna och matades med korn och köksavfall. Ingen speciell person skötte dem. Föräldrarna hade en liten trädgård, där de odlade potatis, morötter och rödbetor till hushöbehov. Kokning var vanligast men dessutom förekom stekt fläsk nästan dagligen. Köttkvarn, grytor och stekjärn var de vanligaste hushållsredskapen. Malning av kaffe och kryddor på kvarn förekom hemma. Lingon, gurka, rödbetor, äpplen och kött konserverades. Köttet saltades eller röktes. Konserverna förvarades i en källare och på logen. Man skaffade stort vinterförråd av rotfrukter, främst potatis och morötter. Familjen svält ej under normala tider. Familjen bodde hela tiden på landet. Man åt frukost, middag, eftermiddagskaffe och kvällen t. Alla familjemedlemmar var närvarande. Samma bruk vardagar, helgdagar och söndagar. Familjemedlemmarna åt hemma. Familjen åt i rummet helg som söcken. Nödvändiga möbler fanns alltid i rummet. Ingen speciell platsordning fanns vid matbordet. Alla satt och barnen tilläts prata under måltiderna. Duk på bordet vid besök annars ingenting. Vaxduken kom i bruk omkring 1890. Soppskål, tallrikar, lerfat, knivar, gafflar och skedar var de vanligaste besticken. Porcelainet förvarades i köket. Ingen finare uppsättning av porcelin och bestick fanns. Någon gång förekom bjudningar med mat men utan någon särskild dukning. Man serverade höna och ibland färskt kött. Kaffebjudning förekom vid besök. Vid festliga tillfällen intogs öl och snaps. Renat brännvin var vanligast.

16615: 4.

ACC. N:R M. Luf. 126d

Vanligaste vardags och högtidskläderna var byxor, rock, överrock, skjorta, träsor, läderskor, tofflor, kjol, blus och Bonjour. Kläderna var skräddarsydda eller någon gång hemvävda. Inga begagnade kläder köptes. Modern sydde småsaker som t.ex. skjortor. Symaskin fanns. Inga klädgåvor förekom. Träsor var vanligaste vardagsskorna. På vintern användes träskostövlar. De inköptes hos byskomakaren som även sulade familjens skor. Som huvudbonad användes schallett, mössa och hatt. Kubb brukades vid begravningar och bröllop. Övergången från schallett till hatt kom på 1890-talet. Män och kvinnor inom samhällsgruppen klädde sig ungefär lika och inget särskilt plagg utmärkte dem. Inga klädespersedlar ansågs som opassande. Stadsborna klädde sig annorlunda och använde krage även på vardagarna. Frireligiösa och personer med särskild politisk inriktning klädde sig icke annorlunda. Något speciellt ungdomsmode förekom ej.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

16615:5.

ACC. N:R M. LUF. 1. 26 e:

Föräldrarna kallades mor och far både när de tilltalades och omtalades. Föräldrarnas bekanta kallades moster, faster + förnamn eller med förnamn + efterna mn. Släktingar tilltalades likadant. Föräldrarna om- och tilltalade varandra på samma sätt som barnen. Någon äldre släkting bodde ej i hemmet. Spädbarn och småbarn sköttes av modern. Far och mor tog ut barnen på promenad innan de kunde gå. De bar dem eller drog dem i en kärra, enär barnvagn saknades. Barnen bestraffades med örfilar, luggar och risbastu. Åga förekom relativt, speciellt när barnen kivades. Mor och far utdelade ågan. Man skämde ~~ä~~ ~~icke~~ barnen med polisen eller någon annan. Kvällarna fördrevs med lek, läsning och hushållssysslor. Alla var hemma. Inga gemensamma sysselsättningar förekom. Man pratade mycket med varandra. 8-9-tiden gick man till sängs, söndag som vardag. Inga släktingar fanns i staden. Som granne bodde en morbror, som familjen träffade varje dag. Inga släktingar bodde tillfälligt hos familjen.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

16615:6.

ACC. N:R M.LUF 126f

Fadern var endast tillsammans med sina kamrater i familjens sällskap. Vid dessa tillfällen förekom mat och dryck. Modern hade inget umgänge utom familjen. Familjens närmaste gemensamma umgängesvännar var grannarna. De träffades bl.a. under Höstgillen. Barnkalas förekom någon gång. I utflykter deltog man inte. Bio fanns ej. Man gick på cirkus och ibland på offentliga dansställen, som anordnades av hundramannaföreningen. Skridskoåkning förekom. Barnen hade bl.a. pilbågar, tunnband och kälkar, som de fått av föräldrarna. Inomhus fick de ej leka eftersom plats saknades. Utomhus lekte man på gårdsplanen, vägen eller ängen. Man lekte pjätt, gömme och handboll. Man klädde inte ut sig och inte heller gick man ut och sjöng för att tigga pengar eller dylikt. Man fick vara ute tills det blev mörkt. Föräldrarna hade inga speciella önskemål beträffande de nöjen som barnen skulle delta i. Oftast var fyra pojkar som bodde bredvid varandra tillsammans. Man försökte inte utesluta andra barn från denna grupp. Ingen särskild organisation fanns inom gänget. Man sysselsatte sig med att ströva omkring i skogen. Slagsmål förekom mellan ungdom från landet och staden. Man kallade varandra för stäbor och böner. Ungdomarna ordnade inte själva danstillställningar.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

16615:7.

ACC. N:R M. LUF 126g

Dopet ägde rum i kyrkan och åtföljdes ej av någon särskild fest. Konfirmationen ägde liksom dopet rum i Eslövs kyrka. Enda skillnaden som inträdde var att konfirmanden fick en mörk kostym och en bibel. Något kalas förekom inte efter. Vid examen förekom inga festligheter. Inga förlovnningar och lysningar förekom. Vid begravning lades den döde i en kista och denna ställdes i kyrkan tills begravningen. Släkt och grannar utgjorde begravningsföljet. Blommor och kransar lades på graven. Namnsdagar firades aldrig och födelsedagar sällan. När dessa firades kom någon granne eller släkting på besök. Jämna tiotal år firades extra. Inget särskilt namn gav anledning till firande.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

16615:8.

ACC. N:R M. LUF 126b

Ibland vakade man in det nya året. Då hela familjen och hemma. Inga stjärngossar förekom till trettonhelgen. Enda skillnaden till fastlag var bullarna som är likadana som idag med grädde och mandelmassa. Till påsk klädde man sig i helgdagskläderna, gick i kyrkan och åt ägg som var dekorerade. På valborgsmässoafton fanns eldar på vissa håll dock icke allmänt. Till pingst ~~klädes~~ prydde man hemmet med pingstliljor. Man hade ingen majstång på gården till midsommar och inga eldar förekom. Till mårten åt man anka. Vid julen förekom slakt och bak. Man åt hemmalagad mat t.ex. lutfisk risgrynsgröt skinka och korv. Julskyltning förekom endast i ringa utsträckning och julklappar förekom något. Det var då fråga om nödvändighetsvaror. Ingen pynt utan gran.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

16615:9.

ACC. N:R M. LUF 1261

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Läkare anlätades vid allvarligare sjukdom. Läkaren hette Ström och bodde i Eslöv. Ingen i familjen besökte någon "klok". Inga särskilda huskurer eller hemmedikamenter förekom. Den sjuke fick ligga i sängen och vårdades av modern. Ingen febertermometer fanns i hemmet. Sjukhus anlätades då någon var mycket sjuk. Vid förlossningar, som i regel skedde hemma, anlätades barnmorska. Badmöjligheter fanns icke i hemmet men på sommaren badade man i mangelgravar. Varmbadhus fanns ej. Loppor fanns i huset och även råttor. Man satte ut råttfällor och man höll katt. Huset städades en gång i veckan. Som städredskap hade man viska och trasa samt borste. Man tvättade i köket. Såväl småtvätt som stortvätt efter behov. Som tvättmedel användes såpa och soda.